

University of Groningen

recensie Philip Mansel, Lodewijk XIV. Koning van de wereld

Renders, Hans

Published in:
Het Parool

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2019

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Renders, H. (2019). recensie Philip Mansel, Lodewijk XIV. Koning van de wereld. *Het Parool*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

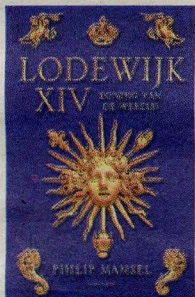
Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Merkwaardige vorst Leven in Versailles

Lodewijk, koning van de wereld

BIOGRAFIE

PHILIP MANSEL
**LODEWIJK XIV
KONING VAN DE
WERELD**

Vertaald door Conny Sykora, Paul Janse, Cornelis van Ginneken, Rob de Ridder, Spectrum, €59,99, 693 blz.

Lodewijk XIV (1638-1715) neigde in alles naar het megalomane. Zijn kasteel Versailles, gelegen in de gelijknamige stad twintig kilometer ten zuidwesten van Parijs, was een jachtkasteel, maar hij maakte het tot een paleis met 1840 vertrekken. Versailles had salons met de namen 'Apollo', 'Mercurius' en 'Mars' – er moest ten slotte wat te dromen blijven nadat deze autoritaire vorst zichzelf tot 'koning van de wereld' had gekroond. Dat was nauwelijks overdreven, want behalve het Franse grondgebied heerste hij over koloniën in Amerika, Afrika en India. Alleen al in Lodewijks driehonderdste sterfjaar in 2015 verschenen tientallen boeken over zijn 'door God gegeven' staatsmacht, zijn onmetelijke belangstelling voor ballet, muziek en beeldende kunst en zijn tomeloze wreedheid jegens homoseksuelen en protestanten. De Britse historicus Philip Mansel komt nu met een nieuwe biografie, waarin hij Lodewijks leven vanuit kasteel Versailles beschrijft, en tegelijkertijd laat hij in zijn aantrekkelijk geschreven boek zien hoe er buiten Frankrijk op deze merkwaardige vorst werd gereageerd. Illustratief was de reactie van de hertog van de Spaanse stad Pastrana na een bezoek aan Versailles: "Je reinste bordeel."

Lodewijk XIV was 5 jaar toen hij koning werd, en bleef dat 72 jaar. Vanwege zijn leeftijd regeerden eerst zijn moeder Anna van Oostenrijk en kardinaal Mazarin namens hem. In 1661 riep Lodewijk zichzelf uit tot Gods plaatsvervanger op aarde: de Zonnekoning. Macht, zo wist de koning, moest weerspiegeld worden in kunst en mode. Lodewijk liep op hoge hakken, droeg grote pruiken (een modeverschijnsel door hem geïntroduceerd) en bij belangrijk bezoek was zijn hermelijnen mantel zo zwaar met edelstenen behangen dat hij nauwelijks kon lopen. In Versailles waren wekelijks meerdere festiviteiten. Zo'n honderd hofdienaren en edelen waren in de slaapvertrekken aanwezig bij het lange ochtendritueel van de koning – ontbijt met wijn, soep en brood – en bij het uitkleden en naar bed gaan weer hetzelfde.

De koning was buitengewoon energiek. Dagelijks sprong hij op zijn paard om zich over te geven aan zijn passie voor jagen. Als hij last had van jicht, schoot hij vanuit een draagstoel. Daartussendoor hield hij zich met regeren bezig. Tot in detail nam hij dossiers door en schreef hij aanwijzingen over hoe het land moest worden bestuurd.

Koetsincident

Onder Lodewijks bewind was Frankrijk bijna permanent in oorlog; om het grondgebied uit te breiden of een opstandig buurland te straffen, maar vaker om het oorlogsvoeren zelf. De grootsheid van Frankrijk moest getoond worden in een agressieve buitenlandse politiek.

Mansel besteedt ruim aandacht aan de vijanden van Lodewijk. Dat waren er veel, maar de Nederlandse stadhouder Willem III was de spil

→ **Lodewijk XIV, waarschijnlijk in de periode 1660-1670, op een schilderij van Charles Le Brun.**

FOTO PRINT COLLECTOR/GETTY IMAGES

van het verzet tegen de Franse hegemonie. De controverse begon al in 1664, toen de Franse ambassadeur in Den Haag de koets van Willem had afgesneden. Dat schoot de stadhouder in het verkeerde keelgat – als kleinzoon van Karel I meende hij toch voorrang te hebben.

Twee bepalende vrouwen

In 1672 stak het Franse leger bij Lobith de Rijn over; natuurlijk werd dat groots gevierd in Versailles. Maar er was niet gerekend op de Hollandse Waterlinie. Het jaar 1672 was dan wel een Rampjaar voor de Republiek, maar het Franse leger werd gestuit, al was het maar tijdelijk. In Parijs was het een gewoonte om medailles met bombastische spreuken over onoverwinnelijkheid te laten slaan als er weer eens een veldslag was gewonnen. Nu moest Lodewijk toezien dat die medailles in Amsterdam werden geproduceerd, om Frankrijk te bespotten.

Lodewijk XIV was een despoot, die tegelijkertijd de beste meisjesscholen van zijn tijd liet oprichten. Autoritair als hij was, is het opvallend dat zijn leven en ook dat van Frankrijk sterk werd bepaald door twee vrouwen: zijn favoriete minnares markiezin De Montespan, die in Versailles een eigen kasteel had inclusief een 1200-koppige hofhouding, en de nog invloedrijkere mevrouw De Maintenon – zij baarde zeven kinderen van de koning en trouwde in 1683 in het geheim met hem.

Mansel concludeert dat Lodewijks koningschap sterk begon, maar dat hij door zelf-destructie zijn land naar de afgrond bracht,

Europa in nodeloze oorlogen stortte en voor altijd herinnerd wordt als de koning die de hugenoten zo wreed heeft vervolgd.

Ook wel verfrissend is de mededeling dat de uitspraak '*L'état, c'est moi*' (De staat, dat ben ik), waar Lodewijk zo beroemd mee is geworden, nooit door hem is gedaan, en dat hij zijn opvolger, zijn achterkleinzoon Lodewijk XV, op zijn sterfbed de raad gaf geen oorlogen te voeren, maar te vechten voor de vrede.

Wie deze politieke kant van de Zonnekoning niet zo interessant vindt, kan zich laven aan het prachtig beschreven hofleven in Versailles. Het kastelencomplex is nu een museum. Je krijgt echt zin om er spoorwegs naartoe te reizen na lezing van deze biografie.

Hans Renders

Lodewijk XIV was een despoot, die tegelijkertijd de beste meisjesscholen van zijn tijd liet oprichten